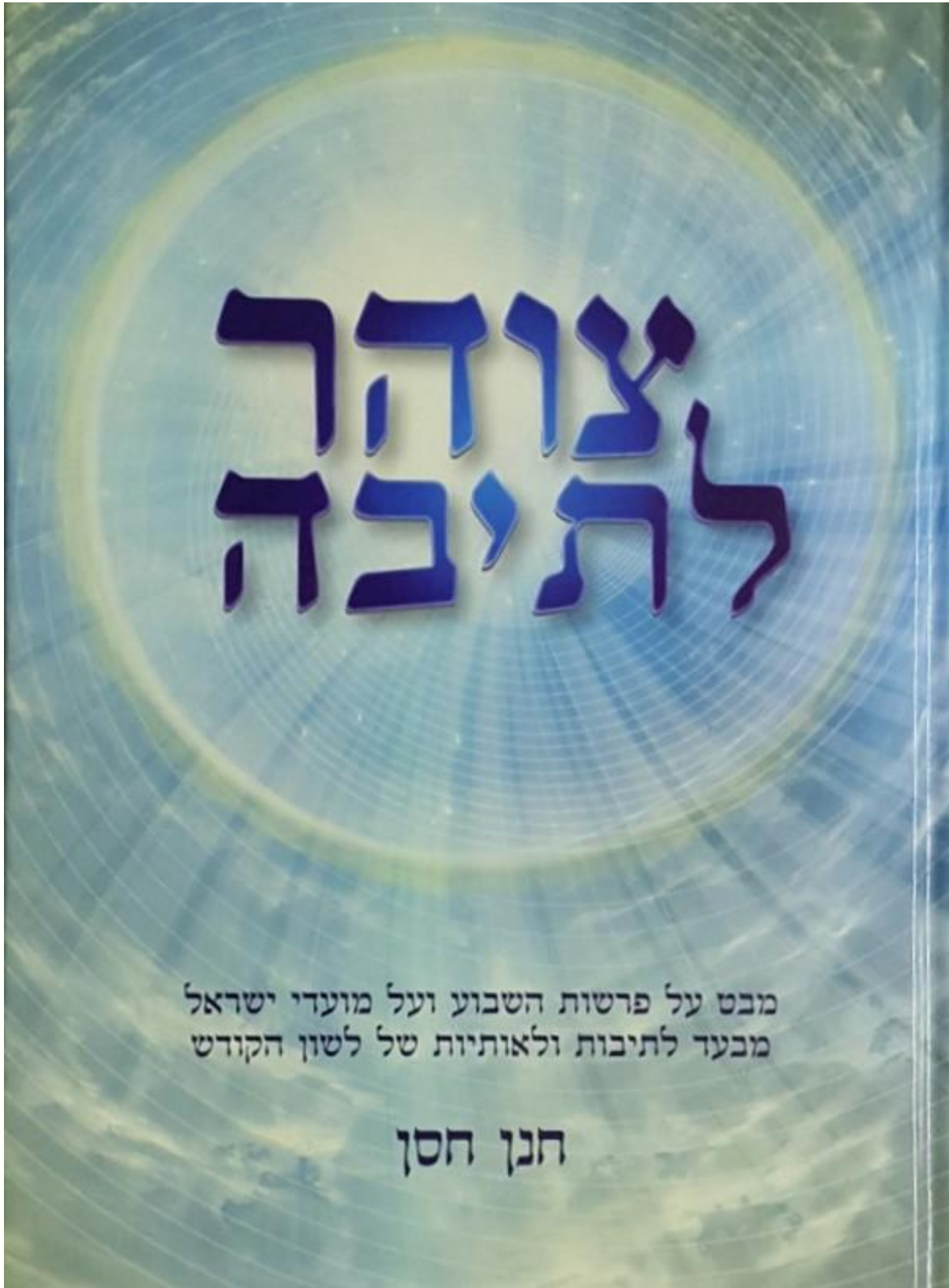

פרשת וַיַּצַּא

צִדְדֵי תַעֲשֶׂה לַתּוֹרָה – וַיֵּצֵא

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע או וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה - מה חשוב יותר?

פרשתנו משתרעת על פני תקופה של כעשרים שנה, בהן בונה יעקב את משפחתו **בְּחָרָן**. לפי פנימיות, מלמד שמה של הפרשה, על מהותה של הפרשה כולה. הפרשה פותחת בפסוק **"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה"**, ומלבד ההליכה ל**חָרָן**, מתרחשת רובה ככולה ב**חָרָן**. ולא ברור כל כך, מדוע נקראה הפרשה **'וַיֵּצֵא'**, כאשר שליחותו של יעקב הינה ההליכה דוקא, כפי שציווהו אביו, **"קום לך פְּדָנָה אֲרָם... וְקַח לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבֶן אָחִי אֱמֶן"**? ומה חשיבות יש באזכור המקום ממנו יצא יעקב, כאשר היעד הוא **חָרָן**? כדרכנו, ננסה להשיב על דרך חסידות ופנימיות. גישתו של הרבי מליובאוויטש היא, שעלינו **"לחיות את הפרשה"**, לקשר אותה מחד, למציאות היומיומית שלנו, וגם להתייחס אל כל סיפור, כאל משהו שיש בו מסר גם בעבורנו, בכל דור בו אנו חיים, שאלמלא כן, לא היה הסיפור נכתב בתורתנו הנצחית.

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע", כדי שנוכל להתחבר לפנימיות הדברים, ננסה לפתוח צוהר לתיבות (=למילים) ולרדת לשרשן. שמו של **יעקב** ניתן לו לכאורה, מסיבה מקרית, העובדה שבצאתו לאויר העולם, **"וַיָּדֹא אֲחֻזַּת בְּעָקֵב עָשׂוּ"**. אין כל ספק שיעקב אבינו היה צדיק. לשורש של שמו – **ע.ק.ב** – לעומת זאת, קונטרסיות שליליות מאוד, כמשתמע מטענותיו הקשות של עשו בפני יצחק, **"הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים"**. כל הפעלים הפותחים בצמד האותיות **ע' ו-ק'**, מייצגים פעולה שלילית, הרסנית או כואבת: **לעקוב** אחרי מישהו, **לעקוד**, **לעקל** נכסים כנגד חוב, **לעקם**, **לעקוף** חוקים, **לעקוץ**, **לעקור** נטוע ואף להתעקש. דרכו של **העוקב** אחר אדם אחר, אינה ישרה ותיממה, בדרך כלל. הוא משתדל להסתיר את עצמו, הוא אינו מהלך ברצף, אלא משתהה במקום מסתור מסוים ואחר כך מחיש את צעדיו כדי להדביק את הפיגור. אנו רואים את ה**"עקמומיות"** שבשורש זה, גם בנבואת הנחמה של ישעיה **"וְהָיָה הָעָקֵב לְמִישׁוֹר..."**, ועדיין השם **'יעקב'** משמש בפינו כמושא לצדיקות ושלמות, הכיצד?!

לפי פנימיות, מייצג אברהם אבינו את קו ימין, את מידת החסד, את הרצון להיטיב עם הזולת, את ה**השפעה** (נתינה בשפע) מלמעלה למטה. יצחק מייצג לעומתו את קו שמאל, את מידת הגבורה, של הדרישה להיות ראוי לקבל, לעלות, ולהעלות, מלמטה למעלה (מסירות נפש, פשפוש בעצמי ובמעשי וכי"ב). יעקב **"חותם"** את **"נבחרת האבות"**, בכך שהוא כמו משלים ומחבר אותם. יעקב, אומר הרבי מליובאוויטש, עניינו **"וַיַּעֲשֶׂה טוֹב"**, קיום מצוות והשתדלות לעשייה מרובה, מצד הטוב והקדושה. תיקונו של עשו לעומת זאת, הוא **"סוּר מַרְעֵ"**, להתרחק מהרע ומהשלילה, ולהתגבר על היצר הגשמי והקליפות. לכן **עָשׂוּ** נולד מושלם מבחינה גשמית-גופנית, עם שיער, שיניים וציפורנים כמו של ילד בוגר, ושמו **עָשׂוּ** בא לבטא את היותו **עשוי** וגמור מבחינה גופנית. לכן הוא גם מגושם וייצרי כל כך, כדי שיהיה לו על מה לעבוד.

יעקב רואה בעצמו שותף לתיקונו של עשו, ומבחינתו אין להפריד ביניהם. שניהם בנים של יצחק, והקב"ה הרי הבטיח לאברהם **"כִּי בִיחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע"** ולכן גם **עָשׂוּ** ראוי. השאלה היא, כיצד עושים את זה (מתקנים את עשו)? יש לא מעט מקרים, בהם הגישה הישירה מעוררת התנגדות ומשיגה תוצאות הפוכות מהמיוחל. לא לחינם אמר דוד המלך בתהילים **"וְעַם עֲקֹשׁ תִתְּפַחְלֵ"**. הדרך להתייחס ל**עָקֵשׁ** (שורש פותח ב-**עק'**) היא להתפתל מולו, **"ללכת עקום"**. כדי ליישר חפץ עקום, עלינו לפעול לפעמים לכיפופו (לעקמו) לצד ההפוך. כבר ברחם **"מפגין"** יעקב את רצונו לסייע בתיקונו של עשו. ה**עקב** הוא החלק הנמוך, הגס והמגושם ביותר שבגוף האדם. יציאתו מהרחם כאשר **"וַיָּדֹא אֲחֻזַּת בְּעָקֵב עָשׂוּ"**, כמו באה לסמל את רצונו הפנימי של יעקב: לעכב את עשו, לעצור בעדו, למנוע את הריצה שלו אחר היצר הגשמי הנמוך (שרירות לבו).

לשם כך, צריך לדעת גם **לעקוף**. התורה מתארת לנו את יעקב כ**"אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים"**, והוא מצטייר בעינינו כ**"נְעֻמָּן"** (תמים ביידיש), שאינו מבחין בין ימינו לשמאלו. לאמיתו של דבר, משמעות המילה **'תָּם'** הינה **'שלם'** (כמו בביטוי **'עד תום'**). יעקב קורא נכונה את כל התמונה, ולא רק את צִדָּה האחד. יעקב מייצג בפנימיות את קו האמצע, הישר. בהליכה בקו זה, אין הכוונה לדבוק בקו הישר הגיאומטרי, הקו המקובע והלא-גמיש, אלא להיפך. לפעמים נכון **"לקחת ימינה"** ולפעמים נכון **"לקחת" דווקא שמאלה**. הכוון הנכון נקבע **"וּמִתְיָשָׁר"** בכל רגע מחדש, לפי השעה, המקום, והנפשות הפועלות. המידה אותה מייצג יעקב קרויה גם **אֶמֶת**, כדברי הנביא **מִיכָה** **"תִּתֵּן אֶמֶת לְעָקֵב חֶסֶד לְאַבְרָהָם..."**.

אברהם משתדל רק לתת לזולת ולהיטיב עימו (מה שטוב מזווית הראיה של המוטב/המקבל), לתת ולתת. הגזמה בנתינה עלולה להביא לתוצאות קשות (עודף **חֲבוּק** עלול להסתיים חלילה ב**חֲנוּק**, עודף של חום עלול גם לשרוף וכי"ב). כדי להבין, ולו בחלקיות, את מידת ה**אֶמֶת**, ניכנס אל תוך התיבה ונבחן את האותיות השונות, מהן היא מורכבת. לכאורה בנויה לשון הקודש על כ"ב (22) אותיות, אך לפי פנימיות, רָאָה זו אינה שלמה, מכיוון שאינה לוקחת בחשבון את האותיות הסופיות (ד,ס,ו,ז,ח,ט,י,י"א). אם נשתול כל אחת מהן במקום הראוי לה, אחרי אחותה הלא-סופית, נקבל כ"ז (27) אותיות. אם נחפש את האותיות **א', מ', ת'** ברשימה השלמה של האותיות, שלהלן, נגלה כי המלה **'אֶמֶת'**, מייצגת נאמנה את כל גוני הקשת **(א) ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת**. **א** – האות הראשונה והימנית ביותר. **ת** – האות האחרונה והשמאלית ביותר, והאות **מ** – האמצעית שבהן (האות ה-14 מימין היא גם האות ה-14 משמאל).

ללמדך, שבכל מה שברא קב"ה ניתן לגלות ניצוץ של אמת, את הטוב הגנוז בו, אם אך נעשה בו שימוש נכון (בזמן הנכון, במקום הנכון וכלפי האנשים הנכונים).

נשוב ליציאתו של יעקב מ**באר שבע** והליכתו ל**חָרָן**. על-פי חסידות, המלה 'בָּאָר' מייצגת מקור לחיות אלוקית, כפי שממשיל הקב"ה את עצמו/תורתו "אֲתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחַצְב לָהֶם בְּאֵרוֹת, בְּאֵרוֹת נְשָׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמַּיִם". העיר **בָּאָר שְׁבַע** קיבלה את שמה, לא בשל **שְׁבַע** הכבשות, המוזכרות בסיפור הברית שנכרתה בין אברהם ובין אבימלך, כפי שנוטים לחשוב בטעות, אלא, כפי שמנמק הכתוב, "כִּי שָׁם נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם" (**שְׁבַע** - מלשון **שבועה**). ומובא בגמרא, שלפני שאדם (נשמתו), יורד לעולם הזה, "**משביעים** אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ...". על יציאה זו של יעקב, מחיל הרבי את האמרה "מעשה אבות סימן לבנים", ואומר שיש כאן הוראה לבנים, לבני ישראל בעבודתם.

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָן", מסמל בכללות את ירידת הנשמה אל העולם הזה, אל תוך הגוף. הנשמה היורדת ממקור החיות ממנו "נשאבות" הנשמות, מ**בָּאָר שְׁבַע**, מהמקום הגבוה בו משביעים אותה כנ"ל. ומסביר אדמו"ר הזקן בספר התניא, כי **משביעים** (ש' שמאלית) את הנשמה מלשון **שׁוֹבֵעַ**, מציידים את האדם בכוחות רוחניים המאפשרים לו להתגבר על היצר והפיתויים שאורבים לו למטה, ולהפוך להיות צדיק. ורק אחר כך, יורדת לה הנשמה לעולם הזה, לתוך גוף גשמי וחומרי – "**חָרָן**". מקורו של השם **חָרָן** לדברי חז"ל, ב"**חירון-אף** של מקום (הקב"ה)", הנולד ממעשיהם של אנשי המקום הזה, מקום בו מרובות הקליפות המעלימות ומכסות על האלוקות.

נביא רק דוגמא אחת ל"**מוסר החָרָנִי**", למוסר של לָבֹן הָאֲרָמִי (=הרמאי), אצלו הולך יעקב לגור, לעבוד ולבנות את ביתו. יעקב המודע לתכונת הרמאות המופלגת של לבן, סוגר אתו עסקה "אֶעֱבֹדְךָ שְׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְךָ הַקְּטָנָה". הוא מנסה לפרק מראש את כל המוקשים הפוטנציאליים. לדעתו: במלה "בְּרָחֵל" לא די, לבן עלול להביא לו מן השוק איזושהי "רַחֵל" ולטעון שעמד בהסכם. לכן הוא מוסיף ומסייג "בִּתְךָ", אך מייד נזכר שרחל אינה בתו היחידה של לבן. לבן עוד עלול לשנות את שמות בנותיו (להחליף השמות ביניהן). לכן יעקב חותם בתוספת "הַקְּטָנָה", ניסוח המבטיח לכאורה שאין בו פְּרָצוֹת ("לקונות") משפטיות. אך לא זוטות כאלה יעצרו בעד לבן, ואכן כפי שמגלה לנו התורה "וַיְהִי בִּבְקָר וַהֲגָה הָיָה לָאָה".

נשוב למשימתו של יעקב, שדוקא **בְּחָרָן**, הוא בונה את ביתו ומוליד את שבטי ישראל (למעט בנימין), נשמות גבוהות בגופים. תפקיד חשוב זה, של חיבור הנשמה עם הגוף, מרוזז בשם '**יעקב**'. **יעקב** מחבר לא רק במידה האופקית (קו ימין וקו שמאל) אלא גם במידה האנכית. השם '**יעקב**', בנוי מהאות 'י' (האות ששוכנת כולה, בחלק העליון של השורה), המייצגת את הנשמה (הראש), ומצירוף האותיות **עקב**, המזכיר את ה**עקב** הנמוך, בעל העור העבה והגס, המייצג את הגוף הגשמי והחומרי. ודווקא באמצעות הגוף, ורק באמצעותו, יכולה הנשמה לעלות למדרגה רוחנית גבוהה יותר.

התורה מספרת לנו על "חלום יעקב" ומרחיבה בדבר **שכיבתו**, ו'**ישכב** בַּמָּקוֹם הַהוּא". ולכאורה, איזה מסר יכולה פעולה כזו לשדר לנו או ללמדנו? אנו מחשיבים במיוחד את הראש, ושומרים עליו בדרך כלל, יותר משאנו שומרים על שאר איברי הגוף, ובוודאי שיותר מהעקב. ואכן, ברוב שעות היממה, מצוי הראש (פיזית) למעלה, גבוה, יחסית לשאר האיברים, ואילו העקב מקומו למטה, נמוך משאר האיברים. הדבר נכון בהיותנו במצבים כמו עמידה, הילוך ואפילו במצב של ישיבה. בזמן שכיבה לעומת זאת, כל האיברים מצויים באותו גובה, מצב שכמו בא לומר שלכולם אותה חשיבות. משמעותה של 'שכיבה נכונה' בפנימיות, היא המשכת הקדושה שבנשמה אל תוך הגוף, ובכך, הגוף הגשמי כמו מתאחד עם הנשמה. מצב זה מהווה עליו רוחני, "**הליכה**" והתקדמות גם בעבור הנשמה, כפי שמציגה התורה את "**ירידתו**" של יעקב ל**חָרָן כְּהַלִּיכָה**, ו'**יֵלֶךְ חָרָן**". ויעקב אכן מקבל אישור לכך, בראותו בחלומו את הסולם שלו, "**מָצָב אֲרָצָה** וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה", הסולם שעליו להציב כדי לקשר לגשר ולחבר את הקדושה והחולין, את הגשם והרוח.

דבר חסידות

שלש חוכמות הן :

- **חוכמת המוסר** – דוחה את הגשמיות והחומריות ומלמדת לתעב ולשקץ את הדברים שכל עניינם חומריות או שכרוכים בהנאות גופניות או חומרניות (רכושנות, יצריות, תאוות גשמיות וכיו"ב).
- **חכמת החקירה** – מלמדת להכיר ולהוקיר את יתרונות הצד הרוחני על פני הגשמי, ואת מעלת הצורה (הרעיון והמטרה) על פני החומר (החומר בטל אל הרוח), וכיצד ניתן להתקרב לערכים אלה.
- **חוכמת תורת החסידות** – חוכמה המלמדת כיצד להקנות "**צורה**" לחומר (רוחניות וערכים), ע"י זיכוכו ועיבודו. החומר הגס והגולמי "חסר הצורה", עולה בדרגה כאשר הוטבעה בו צורה, עד שלא ניתן להפריד ביניהם, בין החומר ובין הרוח/הצורה. הערכים המוטבעים בחומר, הופכים להיות עימו ישות אחת, שאינה ניתנת להפרדה. החומר הופך להיות **כלי** המביא תועלת או '**מוצר**', בשל ה**צורה** שהוקנתה לו. ואין מקום לקדימות או להעדפה של הרוח על פני חומר או של החומר על פני הרוח, כי הקב"ה ברא את שניהם, כמשלימים זה את זה. הם נבראו כדי לגלות את האלוקות, המצויה ומסתתרת בכל, גם בחומר הפשוט והגס. ו**שניהם כאחד דוקא**, כמוצר שנוצר ע"י עבודת האדם, מביאים לאותה השלימות, אשר עלתה ברצון הבורא יתברך. זו מטרת הבריאה, גילוי הקדושה והרוחניות במה שנראה כחומר בלבד. (מעובד מתוך "היום יום" – בשם אדמו"ר הרי"ץ)

שבת שלום ומבורך

חנן חסן

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במסרון או במייל, פנה אל hnananv@gmail.com או לטלפון 0525-699-691